

ƏZBEKSTAN RESPUBLIKASINIH SAYLAO' KODEKSI

1-bap. ULIO'MA REJELER

1-statya. Usi Kodeks penen tərtipke salinatug'in qatnasiqlar

Usi Kodeks Əzbekstan Respublikasi Prezidenti, Əzbekstan Respublikasi Oliy Majlisi Nizamshiliq palatasinih (bunnan bilay tekstte – Nizamshiliq palatasi) deputatlari, Əzbekstan Respublikasi Oliy Majlisi Senatinih (bunnan bilay tekstte – Senat) ag'zalari, xaliq deputatlarinih o'əlayatliq, rayonliq həm qalaliq Keñeslerinih (bunnan bilay tekstte – jergilikli Keñesler) deputatlari saylao'larina tayarliq kərio' həm olardi ətkerio'ge baylanisli qatnasiqlardi tərtipke saladi jəne Əzbekstan Respublikasi puqaralarinih yerk-iqrari yerkin bildirilio'in təmiynleo'shi kepilliklerdi belgileydi.

2-statya. Saylao' haqqindag'i nizam hujjetleri

Saylao' haqqindag'i nizam hujjetleri Əzbekstan Respublikasinih Konstitutsiyasi, usi Kodeks həm Əzbekstan Respublikasinih basqa da nizam hujjetlerinen ibarat.

3-statya. Əzbekstan Respublikasında saylao' ətkerio'diñ tiykarg'i prinsipleri

Əzbekstan Respublikasında saylao' ulio'ma, teñ, tikkeley saylao' huqiqi tiykarinda jasirin dao'is berio'joli menen ətkeriledi.

Saylao' asiq həm jəriyaliliq türinde ətkeriledi.

4-statya. Ulio'ma saylao' huqiqi

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti, Nizamshiliq palatasi deputatlari həm jergilikli Keñesler deputatlarinih saylao'lari ulio'maliq esaplanadi.

Saylao' kyni on segiz jasqa tolg'an Əzbekstan Respublikasi puqaralari (bunnan bilay tekstte — puqaralar) saylao' huqiqina iye.

Puqaralar jinisi, rasasi həm milleti, tili, dinge qatnasi, sotsialliq shig'isi, isenimi, jeke həm sotsialliq jag'dayı, mag'lio'mati, jumisinih tyri həm əzgeshelegine qaramastan, teñ saylao' huqiqina iye.

5-statya. Teñ saylao' huqiqi

Saylao'da qatnasio'shi hər bir puqara bir dao'isqqa iye.

Sud tərepinen uqipsiz dep tabilg'an puqaralar, sonday-aq sudtiñ hukimi menen yerkinen ayirio' orinlarında saqlanip atirg'an shaxslar saylano'i mümkin yemes.

Sud tərepinen uqipsiz dep tabilg'an puqaralar, sonday-aq ao'ir həm jydə ao'ir jinayatlar islegenı ushin sud hukimi menen yerkinen ayirio' orinlarında saqlanip atirg'an shaxslar saylao'da qatnaspaydi.

6-statya. Tikkeley saylao' huqiqi

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti, Nizamshiliq palatasinih deputatlari, jergilikli Keñeslerdiñ deputatlari puqaralar tərepinen tikkeley saylanadi.

7-statya. Jasirin dao'is berio'

Saylao'da yerkin həm jasirin dao'is beriledi. Saylao'shilardih yerk-iqrarin qadag'alao'g'a yol qoyilmaydi.

Jasirin dao'is berio' saylao'shinih yerk-iqrari ystinen hər qanday türde qadag'alao' imkaniyatın boldirmaytug'in tiyisli sharayatlardi jaratio' arqali təmiylnenedi.

8-statya. Saylao'g'a tayarliq kərio' həm oni ətkerio'degi asiqqliq həm jəriyaliliq

Saylao'g'a tayarliq kərio' həm oni ətkerio'di saylao' komissiyaları asiq həm jəriyaliliq türde əmelge asiradi.

Saylao' komissiyalari puqaralardi өз jumislari haqqinda, saylao' okrugleri, uchastkalariniң dýzilgenligi haqqinda, saylao' komissiyalariniң qurami, olardıң jaylasqan orni həm jumis o'aqtı haqqında xabardar yetedi, saylao'shilardıң dizimleri, saylao'da qatnasip atirg'an siyasi partiyalardıң dizimi menen tanistiradi, Өzbekstan Respublikasi Prezidentligine, Nizamshiliq palatası deputatlig'ina, jergilikli Keñesler deputatlig'ina talabanlar haqqindag'i, sonday-aq, dao'is berio' həm saylao' juo'maqlari haqqindag'i mag'lio'matlardi məlim yetedi.

G'alaba xabar qurallari saylao'g'a tayarliqtıň barisin həm saylao' qalay ətip atirg'anin səo'lelendirip baradi.

Saylao' komissiyalariniң məjilisleri ashiq ətkeriledi. Saylao' komissiyalariniң qararlari g'alaba xabar qurallarinda jəriyalanadi yaki usi Kodekste belgilengen tərtipte həmməge məlimlenedi.

Saylao'g'a tayarliq kərio' həm oni ətkerio'ge tiyisli barliq ilajlarda, sonday-aq, saylao' kyni dao'is berio' bəlmelerinde həm dao'islardi sanap shig'iö'da Өzbekstan Respublikasi Prezidentligine, Nizamshiliq palatası deputatlig'ina, jergilikli Keñesler deputatlig'ina talabanlardi kərsetken siyasi partiyalardan, puqaralardıң əzin-ezi basqario' uyimlarinan baqlao'shilar, g'alaba xabar qurallariniң o'ekilleri, basqa məmlekətlerden, xaliqaralıq shəlkemlerden baqlao'shilar qatnasio' huqiqina iye.

2-bap. SAYLAO' OKRUGLERI HƏM UChASTKALARI

9-statya. Saylao' okruglerin dýzio'

Өzbekstan Respublikasi Prezidenti saylao'in ətkerio' boyinsha saylao' okrugleri Qaraqalpaqstan Respublikasi, o'əlayatlar həm Tashkent qalasi shegaralari sheñberinde Өzbekstan Respublikasi Orayliq saylao' komissiyasi (bunnan bilay tekstte — Orayliq saylao' komissiyasi) tərepinen dýziledi.

Nizamshiliq palatası deputatlari saylao'in ətkerio' ushin bir jyz elio' aymaqliq saylao' okrugi dýziledi. Hər bir saylao' okruginen bir deputat saylanadi.

Nizamshiliq palatası deputatlariniң saylao'in ətkerio' boyinsha saylao' okrugleri Qaraqalpaqstan Respublikasi Joqarg'i Keñesiniң, xaliq deputatlariniң o'əlayatlıq həm Tashkent qalalıq Keñesleriniң usinisi boyinsha Orayliq saylao' komissiyasi tərepinen dýziledi.

Nizamshiliq palatası deputatlariniң saylao'in ətkerio' boyinsha saylao' okrugleriniң shegaralari Qaraqalpaqstan Respublikasınıң, o'əlayatlardıң həm Tashkent qalasınıң həkimshilik-aymaqliq dýzilisin esapqa alg'an halda, ədette, Өzbekstan Respublikasınıң rytkil aymag'ında saylao'shilar sani teñ bolg'an halda belgilenedi.

Jergilikli Keñeslerge saylao' ətkerio' ushin təmendegi saylao' okrugleri dýziledi:

xaliq deputatlariniң o'əlayatlıq həm Tashkent qalalıq Keñeslerine saylao' ətkerio' ushin — alpistan kəp bolmag'an saylao' okrugi;

xaliq deputatlariniң rayonlıq həm qalalıq Keñeslerine saylao' ətkerio' ushin — otizdan kəp bolmag'an saylao' okrugi. Hər bir saylao' okruginen bir deputat saylanadi.

Usi Kodekste belgilengen normalar sheñberinde jergilikli Keñeslerge saylao' ətkerio' ushin saylao' okrugleriniң sani tiyisli jergilikli Keñes tərepinen xaliqtıň, saylao'shilardıң sani, aymaç həm basqa da jergilikli sharayatlardan kelip shiqqan halda belgilenedi.

Jergilikli Keñeslerge saylao' ətkerio' boyinsha saylao' okrugleri tiyisli o'əlayatlıq, rayonlıq, qalalıq saylao' komissiyasi tərepinen, ədette, saylao'shilar sani teñ halda dýziledi. Saylao' okrugleriniң shegaralari o'əlayatlar, rayonlar həm qalalardıң həkimshilik-aymaqliq dýzilisin esapqa alg'an halda belgilenedi.

Saylao' okruglerin dýzio'de saylao' okruglerindegi saylao'shilar saniniң jol qoyilatug'in eñ kəp shetke shig'iö'i, ədette, on protsentten aspao'i kerek.

Saylao' okrugleriniң dizimleri olardıң shegaralari, saylao'shilar sani həm okruglik saylao' komissiyalariniң jaylasqan orni kərsetilgen halda saylao'dan keminde jetpis bes kyn aldin tiyisli saylao' komissiyasi tərepinen jəriyalanadi.

10-statya. Saylao' uchastkalarin dýzio' tərtibi həm norması

Özbekstan Respublikasi Prezidenti saylao'in, Nizamshiliq palatası deputatlari, o'ələyatlar həm Tashkent qalalıq Keñesleri deputatlari saylao'in ətkerio' boyinsha saylao' uchastkaları rayonlar həm qalalar həkimlikleriniң usinisi boyinsha okruglik saylao' komissiyalari tərepinen, rayonlıq, qalalıq

Кеңесleri deputatlariniң saylao'ın өткерio' boyinsha saylao' uchastkalari bolsa rayonliq, qalaliq saylao' komissiyaları tərepinen dyziledi.

Saylao'shilarg'a mýmkinshiliqi bolg'aninsha kəbirek qolayliliq jaratio' maqsetinde saylao' uchastkalari rayonlardih, qalalardih, qalalardag'i rayonlardih shegaralarin esapqa alg'an halda dyziledi. Uchastkalar əskeriy bəlimlerde de dyziledi həm bəlimler jaylasqan jerdegi okruglerge kiredi. Saylao' uchastkalariniң shegaralari basqa saylao' okrugleriniң shegaralarin kesip ətpeo'i tiyis.

Əzbekstan Respublikasiniң shet ellerdegi diplomatiyalıq həm basqa da o'əkilxanalari janinda, sanatoriylerde, dem alio' үylerinde, yemleo'xanalarda həm basqa da statsionar yemleo' məkemelerinde, alis həm bario' qiyin bolg'an aymaqlardag'i puqaralar jasap atirg'an ornlarda, qamaqta saqlao' həm yerkinen ayirio' orinlarda saylao' uchastkaları dyzilio'i mýmkin. Bul uchastkalar olar jaylasqan orindag'i saylao' okruglerine kiredi. Əzbekstan Respublikasının tisqarida dyziletug'in uchastkalardi okrugke biriktirio' haqqindag'i məsele Orayliq saylao' komissiyasi tərepinen sheshiledi.

Əskeriy bəlimlerde saylao' uchastkaları bəlimler yaki əskeriy birlespeler komandirleriniң usinisi boyinsha okruglik saylao' komissiyaları tərepinen dyziledi. Əzbekstan Respublikasiniң shet ellerdegi diplomatiyalıq həm basqa da o'əkilxanalari janinda saylao' uchastkaları Əzbekstan Respublikasi Sirtqi isler ministrliginiң usinisi boyinsha Orayliq saylao' komissiyasi tərepinen dyziledi.

Saylao' uchastkaları saylao'g'a keminde alpis kyn qalg'anda, ədette, saylao'shilar sani jigirmadan kem bolmag'an həm үsh miñnan kəp bolmag'an halda dyziledi. Əskeriy bəlimlerde, Əzbekstan Respublikasiniң shet ellerdegi diplomatiyalıq həm basqa da o'əkilxanalari janinda, sonday-aq, alis həm bario' qiyin bolg'an aymaqlardag'i puqaralar turg'an ornlarda, qamaqta saqlao' həm yerkinen ayirio' orinlarda saylao' uchastkaları əne usi myddette, ayrim jag'daylarda bolsa saylao'g'a keminde jeti kyn qalg'anda dyziledi.

Saylao' uchastkalariniң sani okrugler saninan kem bolio'i mýmkin yemes.

Okruglik saylao' komissiyasi saylao' uchastkalariniң tərtip sanin belgileydi həm tiyisli uchastka komissiyasiniң telefon nomerlerin, jaylasqan ornin həm dao'is berio' imaratin kərsetken halda saylao'shilardi hər bir uchastkaniң shegaralari haqqında xabardar yetio'di shəlkemlestireti.

Nizamshiliq palatası, jergilikli Keñesler deputatlariniң saylao'i bir o'aqitta ətkerilgen jag'dayda Nizamshiliq palatası deputatlariniң saylao'in ətkerio' boyinsha okruglik saylao' komissiyaları tərepinen birden-bir saylao' uchastkaları dyziledi.

3-bap. SAYLAO' KOMISSIYALARI

11-statya. Saylao' komissiyalari sistemasi

Saylao' komissiyalari sistemasina təmendegiler kiredi:

Orayliq saylao' komissiyasi;

o'əlayatlıq, rayonlıq həm qalalıq saylao' komissiyalari;

okruglik saylao' komissiyalari;

uchastkaliq saylao' komissiyalari.

Saylao' komissiyalari həm olardih ag'zalari əz jumisin hər qanday məmleketlik uyimlardan, jəmiyetlik birlespelerden həm lao'azimli shaxslardan biyg'erez halda əmelge asiradi.

Saylao' komissiyalariniң jumisina aralasio'g'a yol qoyilmaydi həm bunday aralasio' nizamg'a muo'apiq juo'apkershilikti keltirip shig'aradi.

Saylao' komissiyalari həm olardih ag'zalari əz jumisinda Əzbekstan Respublikasi Konstitusiyasin, usi Kodeksi həm basqa da nizam hÿjjetlerin basshiliqqa aladi. Məselelerdi kərip shig'io' həm qararlar qabil yetio' saylao' komissiyasi tərepinen kollegial tərizde əmelge asiriladi.

Saylao' komissiyalari əz jumisin ashiq həm jəriyaliliq tyrde əmelge asiradi.

Saylao' komissiyasiniң məjilislerinde siyasiy partiyalardih, g'alaba xabar qurallariniң o'əkilleri, puqaralardih əzin-əzi basqario' uyimlarinan, basqa məmleketlerden, xalıqaralıq shəlkemlerden baqlao'shilar qatnasio'i mýmkin.

Saylao' komissiyalari talabanlarg'a, siyasiy partiyalarg'a saylao' mapazin ətkerio' ushin teñ sharayatlardi, saylao'g'a tayarlıq kərio' həm oni ətkerio' ushin ajiratilg'an budget qarjalariniң ədillik

penen bəlistirilio'in, dao'is berio'diň həm saylao' juo'maqlarin shig'ario'diň hadal bolio'in təmiyntərək boyinsha zəryr ilajlar kəredi.

12-statya. Oraylıq saylao' komissiyasın dyzio'

Oraylıq saylao' komissiyası Özbekstan Respublikası Oliy Majlisiniň palataları tərepinen keminde on bes ag'zadan ibarat quramda dyziledi.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zaları Qaraqalpaqstan Respublikası Joqarg'i Keñesiniň, xalıq deputatlari o'əlayatlıq həm Tashkent qalalıq Keñesleriniň usinisi boyinsha Nizamshiliq palatası həm Senat tərepinen saylanadi.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň Baslig'i Özbekstan Respublikası Prezidentiniň usinisi boyinsha komissiya ag'zaları arasınan komissiya məjilisinde saylanadi.

Oraylıq saylao' komissiyası Baslig'iniň orinbasarı həm komissiya xatkeri komissiya ag'zaları arasınan komissiya məjilisinde saylanadi.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zasi tiyisli gyo'aliqqa iye boladi.

Oraylıq saylao' komissiyası Baslig'iniň həm oniň orinbasarınıň gyo'aliq'i Özbekstan Respublikası Prezidenti tərepinen, Oraylıq saylao' komissiyası basqa ag'zalarınıň gyo'aliq'i bolsa Nizamshiliq palatasınıň Spikeri həm Senat Baslig'i tərepinen imzalanadi.

13-statya. Oraylıq saylao' komissiyasına ag'zalıq

Jigirma bes jasqa tolg'an, ədette, joqarı mag'lio'matqa, saylao'lardı shəlkemlestirio' həm ətkerio' boyinsha is təjiriyyesine iye bolg'an, jəmiyetshilik arasında abiroyg'a iye həm keminde keyingi bes jıl Özbekstan Respublikası aymag'ında turaqli jasap atırg'an puqara Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zasi bolio'i mümkin.

Ao'ır yaki jydə ao'ır jinayatlar islegenı ushin sudlang'anlıq jag'dayı tamamlanbag'an yaması sudlang'anlıq'i alıp taslanbag'an puqaralar, Özbekstan Respublikası Quralli Kyshleriniň əskeriyy xizmetkerleri, Özbekstan Respublikası Məmlekətlik qəo'ipsizlik xizmetiniň, basqa da əskeriylestirilgen bəlimshelerdiň xizmetkerleri, diniy shəlkemler həm birlespelerdiň professional xizmetkerleri Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zasi bolio'i mümkin yemes.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zasi basqa saylao' komissiyasınıň yaki siyasiy partiyanıň ag'zasi bolio'i mümkin yemes.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň Özbekstan Respublikası Prezidentligine talaban yetip, Nizamshiliq palatası deputatlıq'ına talaban yetip, Senat ag'zalıq'ına talaban yetip, isenimli o'ekil yetip dizimge alıng'an ag'zasi komissiya quraminan shig'ip ketken dep esaplanadi.

Oraylıq saylao' komissiyası ag'zasınıň o'ekillikleri Özbekstan Respublikası Oliy Majlisi palataları tərepinen tikkeley yaki onı ag'zalıqqa using'an uyimnılıq usinisi boyinsha təmendegi jag'daylarda toqtatılıo'i mümkin:

ol eż o'ekilliklerin toqtatio' tuo'rallı jazba arza bergende;

ol sud tərepinen uqipsiz dep tabılğ'anda;

og'an baylanıslı sudtılıq ayıplao' hýkimi nizamlı kyshke kirgende;

ol eż o'aziyaların turaqli týrde orınlamay kelgende;

nizamg'a muo'apiq ol Oraylıq saylao' komissiyası ag'zasınıň o'ekilliklerin əmelge asirio' menen bir o'aqitta shug'illanıp bolmaytug'in lao'azıimg'a saylang'anda yaki tayinlang'anda;

ol sudtılıq nizamlı kyshke kirgen qararı tiykarında biyderek jog'alg'an dep tabılğ'anda yaki qaytis bolg'an dep jəriyalang'anda;

ol Özbekstan Respublikası puqaralıq'in jog'altqanda;

ol qaytis bolg'anda.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň jaňa ag'zasi usi Kodekte belgilengen tərtipte saylanadi.

Oraylıq saylao' komissiyasınıň ag'zasi usi komissiyaniň qararına muo'apiq komissiyada turaqli tiykarda isleo'i mümkin. Oraylıq saylao' komissiyasında turaqli tiykarda isleo'shi komissiya ag'zalarınıň sani kəbi menen jeti adamnan ibarat boladi.

Orayliq saylao' komissiyasiniň turaqli tiykarda isleo'shi ag'zalari ilimiň həm pedagogikalıq jumistan tisqari haqi telenetug'in basqa tyrdegi jumis penen shug'illanio'i mýmkin yemes.

Orayliq saylao' komissiyasi ag'zalarina Nizamshiliq palatasi deputatlarina, Senat ag'zalarina baylanisli qollanilatug'in qol qatilmashiq haqqindag'i qag'iydalar qollaniladi.

14-statya. Orayliq saylao' komissiyasiniň o'ækilikleri

Orayliq saylao' komissiyasi:

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti saylao'in, Əzbekstan Respublikasi Oliy Majlisine saylao'di ətkerio' ushin dyziletug'in saylao' komissiyalari sistemasina basshiliq yetedi, Əzbekstan Respublikasiniň pýtkil aymag'inda usi Kodekstiň orinlanio'i ýstinen qadag'alao'di əmelge asiradi, oniň birdey tərizde qollanilio'in təmiynleydi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti saylao'i, Nizamshiliq palatasi, jergilikli Keňesler deputatlarin saylao' boyinsha saylao' kampaniyasi baslang'anlig'in jəriyalaydi;

saylao' komissiyalariniň jumisin metodikaliq jaqtan təmiynleo'di əmelge asiradi, saylao'di shelkemlestirio' məseleleri boyinsha əz o'ækilikleri sheñberinde qararlar qabil yetedi, kərsetpeler menen rejelerdi tastiyiqlaydi, tysindirio'ler beredi;

Saylao' protsesin basqario'diň informatsiyaliq sistemasin yengizio' həm Əzbekstan Respublikasi saylao'shilariniň birden-bir elektron diziminen (bunnan bilay tekste — Saylao'shilardıň birden-bir elektron dizimi) paydalario' jumisi boyinsha ulio'ma basshiliqtı həm muo'apiqlastirio'di əmelge asiradi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti həm Nizamshiliq palatasiniň deputatlari saylao'larin ətkerio' ushin saylao' okruglerin dyzedi;

Əzbekstan Respublikasiniň shet ellerdegi diplomatiyalıq həm basqa da o'ækilxanalari janinda dyzilgen saylao' uchastkalarin tiyisli okruglerge biriktirio' haqqindag'i məselelerdi sheshedi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidenti həm Nizamshiliq palatasiniň deputatlari saylao'larin ətkerio' boyinsha okruglik saylao' komissiyalarin dyzedi, sonday-aq, olardıň jaylasqan jeri haqqindag'i mag'lio'matlardi jəriyalaydi;

saylao' komissiyaları quramina əzgerisler kirgizio' tərtibin belgileydi;

eger okruglik saylao' komissiyalariniň qararlari usi Kodekske qayshi kelse, usi qararlardi əz betinshe yaki Əzbekstan Respublikasi Bas prokuroriniň usinisina muo'apiq biykarlaydi;

shet ellerdiň, xalıqaralıq shelkemlerdiň saylao'dag'i baqlao'shilarına mandatlar beredi;

saylao'g'a tayarlıq kərio' həm oni ətkerio'ge tiyisli qərejetler smetasin islep shig'adi həm tastiyiqlaydi, pul qarjaların saylao' komissiyalarına bəlistiredi, soniň ishinde siyasiy partiyalardıň saylao'da qatnasio'in qarjilandirio' ushin bəlistiredi, saylao' komissiyalarınıň imaratlar, transport həm baylanis quralları menen təmiynlenio'in qadag'alaydi, saylao'di materiallıq-texnikaliq jaqtan təmiynleo'ge baylanisli basqa da məselelerdi kərip shig'adi;

siyasiy partiyalardıň, puqaralardıň əzin-əzi basqario' uyimlariniň baqlao'shiları, g'alaba xabar qurallarınıň o'ækilleri, basqa məmlekətlerdiň, xalıqaralıq shelkemlerdiň baqlao'shiları ushin mandat үlgisin belgileydi;

usinilg'an hyyjetler tiykarında siyasiy partiyalardıň saylao'da qatnasio'na ruqsat berio' haqqında qarar qabil yetedi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidentligine talabanlardı həm Nizamshiliq palatasi deputatlig'ina talabanlardı using'an siyasiy partiyalardan tiyisli hyyjetlerdi qabil yetip aladi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidentligine talabanlardı həm Nizamshiliq palatasi deputatlig'ina talabanlardı dizimge aladi, dizimge aling'an talabanlardıň dizimleri menen olar haqqindag'i mag'lio'matlardıň baspasezde jəriyalanio'in jene olarg'a gyo'aliqlar berio'di shelkemlestiredi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidentligine talabanlardı isenimli o'ækillerin dizimge aladi həm olarg'a gyo'aliqlar beredi;

Əzbekstan Respublikasi Prezidentligine talabanlarg'a həm Nizamshiliq palatasi deputatlig'ina talabanlarg'a saylao'da qatnasio'i ushin teñ sharayatlardı təmiynleydi;